

Надія Буняк

к.е.н., доцент,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,

м. Луцьк

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

В умовах формування в Україні економіки, що базується на знаннях, особливої уваги набувають питання здійснення трансферу університетських технологій як важливої передумови розвитку країни. Незважаючи на значну кількість публікацій та набутого практичного досвіду, багато питань пов'язаних із формуванням ефективної системи трансферу технологій потребують термінового вирішення.

У зв'язку з цим виникає необхідність вивчення зарубіжного досвіду створення мереж трансферу технологій для розробки рекомендацій щодо створення центрів комерціалізації наукових розробок у вітчизняних вузах.

Механізми передачі університетських розробок різних країнах мають певні відмінності, які значною мірою обумовлені особливостями національних інноваційних систем.

У США поштовхом до активного розвитку трансферу університетських технологій стало прийняття закону Байя-Доула, який надав університетам право передавати ліцензії на комерційне використання винаходів, зроблених при фінансовій підтримці уряду, промисловим компаніям.

Відтак майже всі університети створили власні центри трансферу технологій (ЦТТ) для управління інтелектуальною власністю. У США трансферу університетських розробок законодавством надано статусу «третьої місії» після навчання і наукових досліджень, невиконання може призвести до позбавлення університету права на створену його вченими інтелектуальну власність.

На початку 90-х років минулого століття у країні під керівництвом Національного агентства з дослідження космічного простору було сформовано Національну мережу передачі технологій, яка складалася з головного національного й шести регіональних центрів. Створена мережа сприяє активізації діяльності щодо створення і передачі технологій на всіх рівнях.

Усі ці заходи призвели до того, що сьогодні американські вузи мають найбільші доходи від ліцензування в світі.

Лідером у сфері трансферу університетських розробок серед країн ЄС є Великобританія, значну роль у цьому відіграли створені для проведення спільних досліджень на доконкурентних стадіях НДДКР консорціуми (клуби) промислових компаній, освітніх установ і наукових лабораторій. Вони сприяли посиленню взаємодії між наукою та бізнесом, а також розповсюдження інформації про нові наукові розробки.

Особливу роль у процесі передачі технологій у Великобританії відіграють технологічні брокери, які є посередниками між продавцями й покупцями нових технологічних розробок і сприяють прийняттю передачі наукових розробок з університетів в промисловий сектор шляхом продажу ліцензій.

У Німеччині значного поширення поряд із організаційними структурами з передачі університетських розробок, що функціонують у вузах та дослідницьких установах, набули різні наукові товариства й спільні дослідницькі асоціації промисловості, які виконують роль посередників між лабораторіями й приватним сектором (Фраунгоферовське товариство, Асоціація дослідницьких об'єднання німецької промисловості ім. Отто фон Гюріке (AiF), Об'єднання ім. Гельмгольца, Об'єднання ім. Лейбніца та інші). Їхня діяльність фінансується за рахунок субсидій федерального уряду й доходів від виконання контрактних досліджень.

Швейцарія, яка у 2012 році у рейтингу країн за рівнем інноваційних можливостей посіла перше місце, прикладає значні зусилля для комерціалізації свого науково-технічного потенціалу. При швейцарських університетах працюють спеціальні центри комерціалізації результатів їхньої науково-

технічної діяльності. При цьому основну роль у фінансуванні науково-дослідних розробок відіграє приватний сектор. У 2003 р. було створено Швейцарську асоціацію трансферу технологій «swiTT», основною функцією якої є забезпечення обміну науковою і технологічною інформацією між національними науково-дослідними установами та приватним сектором.

Японія почала формувати власну мережу трансферу технологій наприкінці 90-х років минулого століття після прийняття відповідного закону, який, зокрема, передбачав створення при університетах ЦТТ, які погоджені з урядом. На створення таких структур уряд почав виділяв дві третини засобів на експлуатаційні витрати в межах суми, еквівалентної 300 тис. дол. США в рік терміном на 5 років. Однак, на думку японських експертів, цих коштів було недостатньої для організації ефективною діяльності, тому в 2004 році всім національним університетам Японії було надано незалежний юридичний статус для того, щоб вони могли брати активну участь у створенні ЦТТ.

У КНР до 1998 р. центри трансферу технологій існували лише в двох університетах. Сьогодні ж кожен великий науково-дослідний університет має власну структуру з трансферу технологій, яка, як правило, функціонує як асоційована приватна компанія, власниками яких є виключно університети.

Отже, досвід провідних країн світу у сфері створення мереж трансферу технологій переконливо свідчить, що успішна комерціалізація результатів наукових досліджень можлива лише при безпосередній взаємодії наукових установ, приватного сектору за активної участі держави.